

Een krachtig middel ter bestrijding van armoede en lage loonen

<https://hdl.handle.net/1874/235027>

mm 11725

B. 2 j. I. 36

EEN
KRACHTIG MIDDEL

TER
BESTRIJDING

VAN

Armoede en lage Loonen.

.....
Prijs 3 Cent.
.....

(2de DRUK. — 4de DUIZENDTAL.)

AMSTERDAM,
HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH WERKLIEDEN-VERBOND
(Firma B. H. HELDT).

U W. H. VAN KELCKHOVEN, XX 57, Amsterdam.

JAN. Jongens, Piet! wat wordt er toch verschrikkelijk geleden. Bij ons in de buurt zijn verscheidene knappe werklui geheel zonder werk, zij moeten met vrouw en kinderen nu teren op de giften en gaven, die door de meer gegoeden worden afgezonderd.

PIET. Ja, 't moet toch een heerlijk gevoel zijn voor die menschen, om liefdadigheid te kunnen uitoefenen en tegelijk zoo'n groote massa menschen aan zich te verplichten.

JAN. 't Is mogelijk, maar het bestaan van die vele afhankelijkten is allernaarst. Te weten dat men werken kan en werken wil om den kost te verdienen en dan toch nog genoodzaakt te zijn van anderen ondersteuning te vragen, is een treurig lot.

PIET. Maar bedenk eens, dat die milddadige gevers veel van hun invloed op het volk zouden missen, wanneer zij niet meer konden geven; ge kunt dus wel denken, dat die den toestand zoo heel erg niet vinden en dat eene verandering door hen niet zoozeer gewenscht wordt.

JAN. Je hebt mooi praten, maar als er heel niet gegeven werd, dan zou 't volk spoedig van honger omkomen; zou je dat dan willen?

PIET. Natuurlijk verlang ik dat niet, maar wel wenschte ik, dat de menschen hun eigen lot wat meer bestierden, en het niet aan het toeval of aan de natuur overlieten om te beslissen, of zij al of niet tot armoê zullen vervallen.

JAN. Daar begrijp ik nu heelemaal niets van. Zou jij me willen wijs maken, dat de menschen zich zelve in beteren toestand zouden kunnen brengen? Hoe wil je dat aanleggen?

PIET. Ik raad ze eenvoudig aan te zorgen, dat ze niet zooveel kinderen krijgen. Daardoor zullen er minder men-

schen in de wereld komen, en zal er dus minder vraag naar voedsel zijn, waardoor we kans hebben, dat alles wat goedkoopert wordt. Maar het voornaamste is, dat de menschen zich dan niet zoo zullen verdringen om wat te verdienen. Er zal niet zooveel arbeidskracht zijn, en de werklui zullen dan eens de kans krijgen wat hooger loonen te vorderen. Zij behoeven dan niet meer bang te zijn zooals nu, dat, wanneer een baas lager loon aanbiedt en zij het niet aannemen, er honderden achter hen staan om zelfs voor dat lager loon gaarne hun plaats in te nemen.

Het loon zou dan eens wat beter in evenredigheid gebracht kunnen worden met de behoeften van den werkman, en, wat nog meer zegt, er zal altijd werk zijn voor allen.

JAN. Jij praat net als dat boekje, dat we laatst gelezen hebben. Daarin zeiden ze, dat er maar eene zekere hoeveelheid welvaart in de wereld was, en dat die verdeeld moest worden. Hoe meer er nu waren om te deelen, des te meer armoede zou er geleden worden, want de deelen worden dan te klein, en op 't laatst zijn er enkelen, die in 't geheel niets krijgen. Waren er daarentegen wat minder menschen in de wereld, dan kreeg ieder een goed deel van de welvaart mede.

PIET. Dat hebt ge goed onthouden, en dan zult ge ook nog wel weten, dat daarin alle maatschappelijke kwalen aan die *overbevolking* worden toegeschreven: armoede, ellende, ontucht, volle gevangenissen, lage loonen, en ten slotte alle uitingen van Sociaal-Democraten, Nihilisten, Internationalisten, Communisten, omdat die, gedreven door ontevredenheid, een gevolg van hunnen slechten toestand, de fout zoeken in Staatsinstellingen, en deze dan omver willen werpen, maar voorbijzien, dat zij hun eigen toestand zoo slecht gemaakt hebben, door maar steeds nieuwe menschen in het leven te roepen, zonder te weten of zij die behoorlijk konden opvoeden en hun een bestaan verzekeren.

JAN. Maar er is ook nog woeste grond genoeg. Als je eens ziet hoeveel heide er nog is in ons land, dan moesten ze die maar eens gaan bebouwen.

PIET. Je ziet weer niet verder dan je neus lang is. Stel je nu eens voor, dat die grond bebouwd moest wor-

den, wat zou dan het graan duur worden; want aan meststoffen, arbeidsloozen en interest van het geld zou zooveel uitgegeven moeten worden, dat het dubbele van den tegenwoordigen prijs van het graan nog niet voldoende zou zijn, om daarmede rekening te maken. De ondervinding heeft geleerd, dat, wie heidegrond wil omzetten in bouwgrond, meestal het grootste gedeelte van zijn kapitaal verspeelt.

JAN. Nu, dan moeten ze maar verhuizen naar Amerika en Australië.

PIET. Wees nu toch eens wijs, en zie de dingen, die om je heen gebeuren. De meeste menschen komen nog armer en ellendiger terug dan ze er heen gingen. Het is niet meer als in vroeger jaren. Thans is het beste land genomen, en ook dáár is de bevolking in weinige jaren zóó vermeerderd, dat zij de vreemde indringers niet heel welkom ontvangt. Waar gele koorts heerscht en de lucht je leverziekte, buikloop of andere kwalen bezorgt, dáár is nog wel plaats, maar denk er dan meteen maar om je testament te maken. Naar die verre landen te verhuizen is goed voor boeren of werklieden, die een sommetje bezitten. Die kunnen dáár de kat uit den boom kijken, en als het heel slecht gaat weer terugkeeren ook. Maar zulke lui, die in het bezit van een sommetje gelds zijn, blijven hier en de anderen willen en kunnen niet verhuizen.

Bovendien zal de landverhuizing weinig helpen, wanneer de menschen niet tegelijk hun aantal beperken, want anders zal de ruimte, die gemaakt wordt door die verhuizing, spoedig weer door nieuwe menschen worden ingenomen; en dan staan wij weer voor hetzelfde feit.

Wij moeten daarom trachten hun lot hier te verbeteren, en dát kan, wanneer ze de middelen maar willen toepassen, die hen in staat stellen het aantal kinderen zoo klein te houden als ze zelve wenschen.

De eerlijke man, die met zijne vrouw en een klein getal kinderen welvarend kan leven, zal dan wel zorgen, dat er geen groot getal komt, opdat het geluk en de welvaart het huis niet worden uitgejaagd.

Wanneer ieder de verantwoordelijkheid inzag, die hij op zich laadt door het verwekken van kinderen, voor

welke hij niet zeker is te kunnen zorgen door ze krachtig te voeden en goed te laten onderwijzen, dan zou men spoedig met alle kwalen der overbevolking afge-rekend hebben.

Ieder zorge slechts niet meer kinderen te krijgen dan hij behoorlijk kan kleeden, voeden en laten onderwijzen; en wanneer dat gedaan wordt, dan zal er spoedig heel wat armoede en ellende verdwijnen. Ga zelf eens na, hoe wij in den werkmansstand moeten zwoegen voor huishuur, voedsel, begrafenisfonds, ziekenbus, pensioen-vereeniging en wat al niet meer, en bovendien nog voor slechte tijden moeten zorgen!

Dit alles geeft reeds genoeg te doen wanneer men alleen is, of gehuwd een of twee kinderen heeft; maar hoevelen zijn er niet, die hun gezin jaarlijks met één laten vermeerderen.

Stel je eens voor, dat men met 4, 5 of 6 kinderen zit, en die ook nog naar school moet zenden, wanneer ze 7 of 8 jaar oud zijn; ze dienen dan fatsoenlijk gekleed te gaan, en eten op dien leeftijd bijna zooveel als wij. Kan men van die ouders verwachten, dat ze hun kinderen geregeld naar school zenden, en over hen een wakend oog houden?

De meesten moeten, wanneer ze 10, 11 of 12 jaar geworden zijn, reeds meêwerken, om in hun eigen onderhoud te helpen voorzien. Het gezelschap, waarin ze dan komen, is in den regel niet van dien aard, dat ze later tot voorbeeld van zedelijkheid kunnen dienen. Al het lezen en schrijven, dat zij geleerd hebben, is in één jaar totaal vergeten.

Ieder van die kinderen gaat gewoonlijk den weg, dien zij voor zich zelven kiezen, — en hoe menigmaal is dat juist de verkeerde!

Maar ga bovendien eens na wat het kost, wanneer die vrouw bijna jaarlijks bevalt. Telkens moet zij een bepaalden tijd op het kraambed doorbrengen; haar huishouden wordt dan waargenomen door eene helpster; de kosten eener vroedvrouw enz. enz.

Wanneer wij nu weten, dat volgens dr. Reclam $\frac{2}{3}$ der kinderen beneden 5 jaar sterft, en dat die sterfte hoofdzakelijk plaats heeft onder de lagere standen, dan kan

men zoowat nagaan wat het kost, wanneer een jong en krachtig paar op 23-jarigen leeftijd huwt, en ieder jaar, of om de twee jaar, een kind doet geboren worden. Dat kraambed der vrouw en het sterfbed der kleinen wisselt elkaar dan voortdurend af.

En welk eene aantrekkelijkheid moet een dergelijk gezin opleveren voor den man of jongeling? Door de vele monden en andere behoeften van een groot gezin, kan er niet veel worden uitgegeven voor huishuur; het gevolg is dat allen moeten huizen, eten, slapen, waschen en koken in meestal 1, hoogstens 2 vertrekken.

De lucht dier kamers is veelal bedorven en werkt allernadeeligst op de gezondheid, maar nog erger op hen, die er 's nachts in moeten slapen. Toch kan dit niet anders; want in een groot gezin van den werkman kan men aankomende jongens en meisjes toch niet in hetzelfde vertrek en ook niet in dat der ouders laten slapen. Dat zulks veelal geschiedt, bewijst reeds, dat er meer personen onder dat dak huizen, dan wenschelijk is voor de gezondheid en de goede zeden; en daarom alleen was het reeds een vereischte geweest, dat zulke gezinnen gebleven waren binnen de grenzen, waarin het welvarend, gezond en zedelijk had kunnen blijven leven.

Veelal huist in één vertrek het geheele gezin. De geboorte van den nieuw aangekomene vindt daar plaats; het doodsbed van den overledene blijft daar, tot hij begraven wordt; en dát alles soms, terwijl aankomende jongens en meisjes daarbij tegenwoordig zijn, ja vaak in hetzelfde vertrek slapen.

Wat is er van eene dergelijke opvoeding te wachten, wat van het zedelijk gehalte eener dergelijke bevolking?

En zie eens, hoe de moeder daaronder lijdt. Gij behoeft niet ver rond te zien. Kijk maar eens uw eigen zuster, eene flinke gezonde meid, toen zij, 23 jaar oud zijnde, met Janus trouwde. Alles was even helder, en zij bewoonden een flink huisje in een der buitenwijken. Nu was Janus een oppassende vent, dát moet gezegd worden; want ik heb de eerste 2 jaren, dat ze getrouwd waren, bij hen in de buurt gewoond, en zag hen 's avonds, als hij van zijn werk kwam, gewoonlijk samen een eindje

wandelen; en Zondags gingen ze geregeld naar buiten.

Maar zooals je zelf weet, kwam er ieder jaar vast een kleintje; zijne verdiensten bleven dezelfde, en na 4 jaren getrouwd te zijn had hij 3 kinderen in leven en één dood.

In zijn huis kon hij niet blijven; de huur was nu te hoog, de vrouw had meer geld voor het huishouden en de kinderen noodig, en al spoedig zag ik ze naar de kleine woning in die opgepropte buurt verhuizen. Ze zijn nu 12½ jaar getrouwd, en de vorige week hebben ze eenige kennissen bij die gelegenheid gevraagd.

Ik was er ook, maar ga er nooit weer heen, want 't is er zoo smerig, dat ik vies was van de kopjes, waaruit we de koffie te drinken kregen.

Bij die gelegenheid vertelde ze, dat ze nu negen kinderen gehad had, en haar eigen woorden waren: „wanneer het kerkhof mij niet genadig was geweest, had ik er negen in leven, nu zijn er nog vijf.”

En die vijf zagen er uit als wezels; ze loopen den geheelen dag op straat, en leeren allerlei schavuitenstreken. Griet zegt maar, dat ze geen tijd heeft om zich er mede te bemoeien, en Janus moet alle avonden overwerken om hetzelfde loon te verdienen, wat hij vroeger had; zóó slap gaat het tegenwoordig.

Maar het ergste is nog, dat Griet er zoo slecht uitziet en dat ze zoo slordig is geworden. Ze is totaal onverschillig voor den boel, en om je de waarheid te zeggen, geloof ik, dat Janus hoog opgeeft van zijn overwerken, om bevrijd te zijn van 's avonds in dien rommel te zitten; ik hoorde ten minste gisteren zeggen, dat hij iedereen avond een glas bier zit te drinken in „de Wildeman”, waar hij vroeger nooit kwam.

Die negen kinderen hebben niet veel geluk aangebracht, en als jij en je moeder samen niet zorgdet voor de kleeren en het schoolgaan, dan kon je er zeker van zijn, dat ze voor tucht en werkhuis opgroeiden!

Vergelijk nu eens dat slordige gezin met dien uithuizigen vader en negen kinderen, waarvan nog vijf in leven, in die kleine ongezonde vochtige vertrekken van die achterbuurt met dat knappe, gelukkige paar met twee kinderen in die gezonde buitenwijk, — en zeg mij dan eens, wat het verkieslijkst is.

JAN. Je hebt gelijk, kerel; die arme Griet! was ze liever nooit getrouwd, maar je weet zelf, dat Janus de meest oppassende werkman in den omtrek was, en die verzuipt of verdoet het toch ook niet.

Maar 't is zoo; al die kinderen breekt hun den nek; kijk maar eens in onze buurt; huis aan huis kan je 4, 5 of meer kinderen vinden met de ouders in één of twee vertrekken huizende; en als je er ingaat, nu ze met die kou de deuren zooveel mogelijk dicht houden, komt je een walm tegen, die onverdragelijk is. En daarin leven en slapen die menschen dag en nacht. Het is maar al te waar, dat ze met 1 of 2 kinderen heel wat beter woning kunnen huren, en een beteren pot koken ook; en wat mij er nog het best van zou bevallen is, dat wij een sterker geslacht zouden krijgen, want het tegenwoordige is al bijzonder naar en ziekelijk.

In de hoogere standen erft ieder kind wat van het ondermijnde lichaam eener moeder, die veel kinderen baart; en bij de lagere standen krijgen ze den invloed dier ongezonde woningen nog op den koop toe.

Als over het algemeen de gezinnen wat beperkt werden, zou men waarlijk door de betere zorg, die men aan de opvoeding zou kunnen besteden, en het sterker lichaam der vrouw, een heel wat krachtiger geslacht krijgen.

Maar aan den anderen kant blijft het voor mij nog een raadsel, hoe ge dat zoudt willen aanleggen, zonder het huwelijk tot op later leeftijd uit te stellen?

PIET. Het huwelijk zóólang uitstellen zou eene dwaasheid zijn, want de ondervinding leert, dat de mensch op zekeren leeftijd naar geslachtsbevrediging sterk verlangt, en dat hij daaraan voldoet niettegenstaande het strengste verbod.

Als je ziet, dat in de 14e eeuw de ontucht met den dood gestraft werd, en dat er dan toch nog ontuchtige vrouwen gevonden werden, dan is dat wel een bewijs, dat de zucht naar geslachtsbevrediging zeer groot is.

Maar blijven wij bij onzen tijd, en zie hoe menige ongehuwde moeder een kerkerstraf van 5 jaar trotseert door haar kind te vermoorden, dat de vrucht is van hare voldoening aan lust tot bijslaap.

Die neiging tot geslachtsbevrediging is te groot, dan dat zij door voorschriften, welke ook, onderdrukt kan worden; en door het huwelijk uit te stellen zou men slechts het aantal vergrooten van hen, die aan die neiging buiten huwelijk voldoen.

Het aantal vrouwen, dat daarvan een beroep maakt, zou er aanmerkelijk door toenemen; en het zijn hoofdzakelijk de lagere standen, die daaronder zouden lijden, want tot deze behoort toch het meerendeel dier vrouwen.

Neen, beter is het zoo vroeg mogelijk te huwen, de man b. v. op 23, de vrouw op 19 à 20 jarigen leeftijd; maar dan ook de middelen te baat genomen, die de wetenschap ons leert, om te voorkomen, dat wij door een te groot aantal kinderen tot ellende en armoede vervallen.

Ieder kind, dat geboren wordt, zij welkom, omdat de ouders overtuigd zijn, dat een gezond leven en eene goede opvoeding daarvoor gewaarborgd zijn.

Hoe menigmaal wordt met de grootste onverschilligheid gezegd: „wij hebben er nog 6, maar we konden er 11 hebben,” en vraagt men den man, of hij alle 11 nog in leven zou wenschen, dan antwoordt hij: „om je de waarheid te zeggen, is 't me wel wat veel.”

Is dat nu een gewenschte toestand?

Huwen en een onbepaald aantal kinderen krijgen, behoeft daarom niet samen te gaan. Huwen en kinderen krijgen is stellig en zeker de meest gewenschte toestand, want kinderen vormen de ouders, en de ouders behooren de kinderen gelukkig te maken.

Maar het aantal kinderen moet niet zoo groot worden, dat het geheele gezin niet gelukkig zou kunnen blijven; en dit kan het niet, wanneer de ouders zich aan het toeval, of zoo men wil, aan de natuur overleveren, en die voor hen laten beslissen hoeveel kinderen zij hebben zullen.

Zoo gaat het bij de redelooze dieren, maar bij den mensch dient het wel wat anders te gaan, wanneer zijn geluk daarbij op het spel staat.

Indien de mensch overtuigd is, dat door het ter wereld brengen van veel kinderen de moeder en meestal ook de kinderen zelven ongelukkig worden, dan handelt hij als een redelijk wezen, wanneer hij het aantal naar eigen

behoefden of omstandigheden bepaalt; want daardoor zal hij zich meer bewust worden van zijne verantwoordelijkheid voor een goede voeding en opvoeding van *dat* aantal, dat hij goed vindt in het leven te roepen.

JAN. Het staat mij alles best aan, omdat je daardoor medehelpt den mensch te voeren van het lijdend standpunt, dat hij thans inneemt, tot het meer verheffend standpunt, dat hij zal innemen, wanneer hij ziet, dat zijn geluk en welvaart van eigen denken en handelen afhankelijk zijn.

De meesten hoort ge nu zeggen: „Men moet de dingen „voor lief nemen zooals ze zijn, en de kinderen kan men „niet terugzenden; wanneer die komen, dan moeten we „ze aannemen.” Maar uit hetgeen gij daareven hebt meegedeeld blijkt, hoe onwaar die redeneering is.

De kinderen komen door ons eigen toedoen; er is nog nooit een kind geboren, dat geen vader en moeder had, en wanneer er middelen zijn om het krijgen van kinderen te voorkomen, dan is het ook onze eigene schuld wanneer ze toch komen. In dit geval wordt het ook waar, „dat we ze moeten aannemen, omdat we ze niet kunnen „terugzenden.” Maar beter ware het, dat een klein getal met open armen ontvangen werd, en dat getal niet grooter werd dan de ouders in staat zijn, om deugdzaam, gezond en krachtig op te voeden.

Maar zeg mij eens: weten de menschen wel, welke middelen er zijn om het krijgen van kinderen te voorkomen?

PIET. Wel zeker. Velen weten het, en die het niet weten, maar er belang in stellen, vragen het eenvoudig aan hun dokter.

Wanneer men het weten wil en de middelen daartoe wil aanwenden, dan is daarvoor gelegenheid genoeg, al was het maar door 't koopen van een goedkoop boekje, dat daarover handelt, zooals: „*De vruchten der filosofie*,” „*De wet der bevolking*”, „*Lichamelijk, zedelijk en maatschappelijk zelfbehoud*”, en meer andere, die bij alle boekverkoopers verkrijgbaar zijn.

JAN. Maar is het toepassen van dergelijke middelen wel zedelijk?

PIET. Daar kom je nu op een chapter, waarover we

het spoedig eens zullen zijn, als je nu maar een oogenblik wilt blijven bij het begrijpelijke. Wat noemt ge zedelijk? Is het b. v. zedelijk, wanneer ge u zelve en uw gezin aan het toeval overlevert, waarvan ge zeker zijt, dat het je in 't verderf zal storten?

Of is het zedelijker om, wanneer je de middelen daartoe bezit, alles in 't werk te stellen om je eigen lot te verbeteren en armoede en ellende af te wenden?

Welken van deze twee wegen wilt gij bewandelen?

Maar laat ik verder gaan, en u vragen of het zedelijk is om toch maar voort te gaan kinderen te verwekken, wanneer men te voren weet, dat men hun geene behoorlijke opvoeding kan geven, noch ze voldoende kan laten onderwijzen en kleden, zoodat die kinderen van giften en gaven zullen moeten leven?

Of is het soms zedelijker, dat men, ten volle van de verantwoordelijkheid bewust, een klein getal kinderen krijgt, dat men, goed gevoed en gekleed en met voldoende kennis toegerust, de maatschappij inzendt, in staat den strijd om het bestaan mede te voeren?

Kies en zeg mij, welke zedelijkheid gij verlangt!

Wanneer een groot aantal kinderen de ouders en de kinderen zelve tot armoede brengt, en zoodoende het geluk uit de woning verbant, terwijl een klein getal allen te zamen gelukkig maakt; welke handeling is dan zedelijker?

Indien het niet onzedelijk is, dat meisjes en jongens ongehuwd blijven, wanneer zij den leeftijd hebben om kinderen te kunnen verwekken, dan kan men het ook niet onzedelijk noemen, wanneer men het niet krijgen van kinderen in den gehuwden staat naar willekeur uitstelt. In beide gevallen is de daad willekeurig. De ongehuwde voorkomt het krijgen van kinderen door niet te trouwen; de gehuwde voorkomt het door toepassing der middelen, die de wetenschap hem leert.

En wanneer nu de gehuwde zijn geluk verhoogt door geslachtsbevrediging, maar het verwekken van kinderen voorkomt, omdat hij hun geene behoorlijke opvoeding kan geven, en omdat hij met zijn gezin daardoor tot armoede zou vervallen, — is hij dan niet zedelijk?

Noemt gij hem onzedelijk, omdat hij de zekerheid der armoede voorkomt?

Iedere daad is zedelijk, die iemands geluk verhoogt en waardoor ge geen schade toebrengt aan anderen noch aan u zelve.

Wilt ge een staaltje, waartoe overbevolkte gezinnen leiden? Lees dan eens, wat de correspondent van het *Handelsblad* den 14^{den} Januari 1880 schrijft uit het Noorden: „Dievenbenden van 14, 15 jongens zijn be- „trapt, terwijl ze wijn en sterken drank stalen. 't Zijn „natuurlijk spruiten uit totaal ongelukkige huisgezin- „nen, die straks weer op hunne beurt huwen en een „nog ellendiger geslacht opkweeken. Het spreekt van- „zelf, dat de meisjes uit dergelijke gezinnen niet veel „beter zijn dan de jongens. Wat zullen ze zonder onder- „wijs, zonder zedelijkheid en deugd, als een borstwapen „aangorden in den kampstrijd van het leven? Ze vallen „de een na de andere, of der prostitutie, of der armoede „ten prooi. Verplicht onderwijs is o. i. het eenige voor- „behoedmiddel.....”

Wat zegt ge daarvan? Denkt ge, dat verplicht onder- wijs zal baten bij kinderen, die thuis de misdaad leeren, zonder toezicht rondloopen en bovendien niet voldoende gevoed worden?

Ware het niet beter geweest, dat zij in 't geheel niet geboren waren? Tot vreugde hunner ouders zijn ze zeker niet in de wereld, en de maatschappij kan op dergelijke exemplaren ook niet bijzonder gesteld zijn. Zou er niet veel onzedelijkheid voorkomen zijn, wanneer de ouders zedelijk genoeg geweest waren, om die kinde- ren niet te verwekken, omdat zij die niet voldoende konden opvoeden?

Om kinderen tot zedelijke wezens te vormen, moeten zij eene goede opvoeding hebben zoowel in huis als in de school. En om ze thuis goed op te voeden, daarvoor moeten de ouders de middelen bezitten, en dient er dus eene zekere welvaart te zijn; wordt het getal zoo groot, dat de welvaart verdwijnt, dan wordt ook spoedig de zorg voor de opvoeding verwaarloosd en loopt het geluk van het geheele gezin groot gevaar.

Denk niet, dat die kleine vagebonden alléén in Gro-

ningen gevonden worden; in bijna iedere stad van eenigen omvang treft men ze aan, en in de groote steden zijn zij het meest ervaren in losbandigheid en ondeugd.

JAN. Het schijnt ook, dat de lagere standen het meest gezegend worden met kinderen.

PIET. Inderdaad heeft het den schijn, dat er in de lagere standen meer kinderen geboren worden, maar vergeet niet, dat men in de hoogere standen de middelen kent om het krijgen van kinderen te voorkomen, vooral in de hoogste; en wie zal het publiek maken, dat gehuwde lieden in dien stand, soms om het kapitaal of erfgoed bij elkaar te houden, soms ook uit ijdelheid der vrouw om hare schoonheid zoo lang mogelijk te bewaren, die middelen aanwenden?

De reden, waarom we mogen gissen, dat zij van die middelen gebruik maken is, dat een klein aantal kinderen in die hoogste standen zoo ontzaglijk veel meer voorkomt.

Maar eerlijk er voor uit te komen durven ze niet, en toch ware 't voor hen slechts door een zuren appel bijten, want kwamen de hoogste standen er ridderlijk voor uit, dan zou het spoedig als iets noodzakelijks beschouwd worden, waaraan men zich moet onderwerpen, en binnen een jaar was het geroep over onzedelijkheid uit.

JAN. Maar Piet, 't is zulk eene onkiesche handeling.

PIET. Dát vinden wij nog zoo, omdat ze nieuw is. Zoodra echter de overtuiging bestaat, dat het heil der mensheid er van afhangt, wordt de handeling niet meer voor onkiesch gehouden. Men is nog niet genoeg doordrongen van de noodzakelijkheid; anders zou men het evenmin kiesch moeten noemen, dat een dokter een kwaal behandelt aan een zoogenaamd kiesch lichaamsdeel eener vrouw. Ja zelfs de handeling van dien dokter zou nog eerder onkiesch zijn te noemen, omdat die geschiedt bij eene hem onbekende vrouw, terwijl de toepassing der besproken middelen geschiedt door man en vrouw, die, getrouwd zijnde, familiaar met elkander omgaan.

Kunt gij b. v. de Fransche boeren onkiesch of onzedelijk noemen?

En toch is Frankrijk het land, waardoor een groot

deel der bevolking de middelen om het aantal kinderen te beperken in praktijk worden gebracht. In de provincie en voornamelijk bij den boerenstand wordt die leer op hun gezin toegepast, en groote gezinnen met 4, 5 of meer kinderen behoorren daar tot de uitzondering. Regel is dáár 2 kinderen.

Sedert tien achtereenvolgende jaren is de bevolking van Frankrijk dan ook zeer weinig toegenomen, en hebben de Franschen ook het minst geleden onder den druk der slechte tijden. Terwijl overal elders door de slapte in handel en nijverheid de bevolking ongelooflijk veel leed, en de belastingen hooger moesten worden opgevoerd, vernam men weinig of geen klachten uit Frankrijk en zag men daar de inkomsten van den staat zoodanig toenemen, dat staatsschulden konden worden afgelost.

JAN. Voor één ding blijf ik toch bang, en wel dat door de algemeene bekendheid dier middelen veel misbruik er van gemaakt, en daardoor de ontucht in de hand gewerkt zal worden.

PIET. Dat is al een zeer gering bezwaar, wanneer men nagaat, dat door ze niet algemeen bekend te maken men eigenlijk de goede moeders aan de roekeloze meisjes opoffert. Worden de middelen verzwegen, dan zullen nog vele moeders tot armoede vervallen, die anders waarschijnlijk met hare goede voornemens een gelukkig leven zouden leiden, terwijl de vrouwen, die zich aan ontucht overgeven, door het verzwijgen der middelen niet zullen verminderen, maar naar de ervaring, die wij nu opdoen, nog steeds blijven toenemen.

Neen, bekendheid met de middelen zal velen doen besluiten vroeger te huwen, en daardoor hun geluk te bevorderen. De vrouwen en mannen, die zich buiten huwelijk aan geslachtsbevrediging overgeven, zullen daardoor verminderen en dit zal de maatschappij ten goede komen.

Of moet men het verkoopen van pistolen, scheermessen en vergiften verbieden, omdat de menschen daarmede zelfmoord kunnen plegen?

En onderstel nu eens, dat er van de bekendheid der middelen gebruik werd gemaakt door een meisje, dat buiten huwelijk omgang had met een jongen, dan

zoudt gij willen, dat door de geboorte van een kind dat feit aan 't licht werd gebracht?

Maar bedenkt gij wel, dat het kind niet gewenscht is, en dat het met een vloek over het hoofd reeds ter wereld komt? Dat behalve de moeder ook de vader soms dat kind vloekt en dat de eerste er dikwijls vijf jaren tuchthuisstraf aan waagt, om door moord de schande der geboorte te bedekken voor die hardvochtige maatschappij, die haar anders uitwerpt en verfoeit? Noch het lot van het kind, noch dat van de moeder is benijdenswaard.

De opvoeding van het kind wordt verwaarloosd en het groeit veelal op voor tucht- of werkhuis; de moeder wordt door de wereld verstooten, en vervalt meestal tot armoede en eindigt — om in haar onderhoud te kunnen voorzien — zoo licht met handel te drijven met haar lichaam.

Een aanschouwelijk beeld daarvan leverde dezer dagen een der Fransche tijdschriften. Een kind roept zijn moeder, die zeer opzichtig gekleed de straat opgaat, na: „Moeder, waar gaat gij heen?” en het antwoord luidt: „Ik ga brood voor u verdienen.” En wilt gij nu nog, dat die vrouw onbekend bleef met de middelen?

Maar was het dan niet beter geweest voor de moeder, voor het kind en voor de maatschappij, dat zij de middelen had toegepast, en daardoor een geboorte voorkomen, die zulk een ellendigen nasleep heeft?

Zoudt gij daarom de middelen verzwijgen?

JAN. Ik moet toegeven, dat het om die reden dwaasheid zou zijn een leer te verzwijgen, die door toepassing zoo heilzaam kan werken.

Ik heb dan ook meer op met de zedelijkheid, die de ouders voorschrijft geen leven te verwekken zonder daaraan een gelukkig bestaan te kunnen verzekeren, en anders dat leven te voorkomen; want eigenlijk is het slechts een leven voorkomen, maar niet een bestaand leven dooden. Ik hoop, dat ieder daarvan spoedig overtuigd wordt en zodoende zijn eigen welvaart en die van anderen helpt bevorderen.

